

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

โลกและสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การดำรงชีวิตของมนุษย์จำเป็นต้องอาศัยการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นครองครองของชีวิตที่เกิดขึ้นได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา ต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิต โดยเริ่มจากการเรียนรู้จากครอบครัว ชุมชน ศูนย์การเรียนรู้ โรงเรียนและสถานบันการศึกษาต่างๆ แหล่งการเรียนรู้กว้างไกลครอบคลุมสถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการศึกษาไว้หลายมาตรา ซึ่งมาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ปัญหาหนึ่งของการจัดการศึกษาของประเทศชาติในอดีตที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ คือการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่มีคุณภาพเป็นที่พอใจ คนไทยต้องมีความรู้ความสามารถมากกว่านี้ โรงเรียนและครูต้องมีศักยภาพในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มากกว่านี้ เพราะการเรียนการสอนเรียนแต่วิชา รู้แต่หนังสือ ถูกล้อมกรอบด้วยตารางสอนและห้องเรียน การพัฒนาคนจึงไม่เอื้อให้มีคุณสมบัติ มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งทำงาน ชาญชีวิต วิธีการเรียนการสอนไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านการคิดวิเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะข้างสงสัยและใฝ่หาคำตอบ ยังเน้นการสอนหนังสือมากกว่าสอนคน นอกจากนี้ยังขาดการเชื่อมโยงความรู้ในแต่ละกลุ่มวิชาและในกลุ่มสาระโดยใช้รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ครูยังเป็นผู้มีอำนาจในชั้นเรียน ยังคงยึดมั่นว่าตนเองเป็นผู้รู้มากที่สุด ถูกที่สุด และมีอำนาจมากที่สุดในการบริหารการเรียนรู้ ดังนั้นทุกฝ่ายในวงการศึกษาได้พยายามปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างคนให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติมาตรา 6 บัญญัติว่า

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 5) และมาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 23 บัญญัติว่า การจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 12)

1. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคม รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบ การเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
 2. ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและ ประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน
 3. ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญา
 4. ความรู้ ทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง
 5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
- การจัดการกระบวนการเรียนรู้มาตรา 24 ได้ระบุให้สถานศึกษาดำเนินการดังนี้
1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดย คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
 2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
 3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
 4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้ง ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 13-15)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ การจัดการเรียนรู้ใช้รูปแบบวิธีการที่หลากหลายโดยคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 , หน้า 21)

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นแนวทางการจัดการศึกษาหนึ่งในหลายแนวทางที่ได้ถูกกำหนดให้นำมาใช้จัดการศึกษาแทนแนวทางการจัดการศึกษารูปแบบเดิมทั้งในหลักสูตรเดิมและปัจจุบัน โดยพิจารณาจากความเป็นจริงของชีวิตว่า ในการทำงานใดๆ เราไม่ได้ทำงานแยกเป็นวิชาเหมือนที่เราเคยเรียนในโรงเรียน ในการแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งในสังคม หรือในการทำงานจำเป็นต้องใช้ความรู้จากหลายวิชา ดังนั้นการศึกษابูรณาการ (Integrative Education) ก็จะถูกแปลงไปสู่หลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrative Instruction) และจากงานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่า หลักสูตรและการสอนแบบเดิมที่ยึดเนื้อหาวิชาเป็นหลักและยึดครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ล้มเหลว ทำให้ผู้เรียนไม่เห็นความสัมพันธ์ของวิชาต่างๆ ความสัมพันธ์ของวิชาที่เรียนกับโลกของความจริง ไม่เห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียน ขาดทักษะการแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนขาดความเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย หากจัดหลักสูตรการสอนแบบเดิม ผู้เรียนที่เป็นผลผลิตก็ยังคงมีคุณลักษณะแบบเดิมที่ยังไม่เข้มแข็งพอที่จะอยู่ในสังคมแห่งการแข่งขันได้ (ประดิษฐ์ เหล่าเนตร, 2545. เอกสารประกอบการอบรมการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ)

โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย พิษณุโลก มีเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยี มีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งเน้นจัดสาระหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

ปรับสภาพการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทุกกลุ่มสาระ เพื่อฝึกทักษะ กระบวนการคิด ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีจุดมุ่งหมายพัฒนานักเรียนให้เกิดคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย ผู้จัดกระบวนการทำงานร่วมกันมีทักษะทางสังคม ยึดมั่นในวิถีชีวิต และระบบ ประชาธิปไตยและได้กำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนว่า “ มุ่งความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์ สร้าง เสริมบรรยากาศการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม เป็นผู้นำของสังคม”(หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย พิชณุโลก,2546,หน้า 3)

การจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอน ต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และ ความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้ รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณา การ การใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ทั้งนี้ต้องพยายามนำ กระบวนการจัดการ กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการ ทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและ กระบวนการต่างๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการ เป็น การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่ม สาระเดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน” (กระทรวงศึกษาธิการ,2544,หน้า 21)

การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่อง สืบสานงานศิลป์ท้องถิ่นภูมิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นลักษณะหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการ เรียนรู้ศิลปะ ที่คณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้ยึด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐาน สาระ มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 3 ตามบริบทและโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษา ชั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย พิชณุโลก เป็น บรรทัดฐานและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกรอบสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระศิลปะ ซึ่ง ประกอบด้วย สาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี สาระนาฏศิลป์ เป็นศาสตร์ที่เน้นด้านการพัฒนาทักษะ ด้านการคิดสร้างสรรค์ การพัฒนาสุนทรียภาพด้านศิลปะ เน้นการจัดสาระที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเห็น คุณค่า งานศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ที่มีบริบทมาจากงานศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้น

การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากครุภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผู้เรียนทางด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านการเสริมสร้างค่านิยมความเป็นไทยตามหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและมีคุณค่าที่ยั่งยืน

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องสืบสานงานศิลป์ท้องถิ่นภูมิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องสืบสานงานศิลป์ท้องถิ่นภูมิปัญญาปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และศึกษาผลการทดลองใช้ โดย
 - 2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70
 - 2.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70
 - 2.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะกระบวนการกับเกณฑ์ร้อยละ 70
 - 2.4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องสืบสานงานศิลป์ท้องถิ่นภูมิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้แนวทางการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องสืบสานงานศิลป์ท้องถิ่นภูมิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. ได้แนวทางการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ที่ประกอบด้วยสาระทั้ง 3 สาระ คือ ทักษะศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์
3. ได้แนวจัดหลักสูตรที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีทักษะปฏิบัติ รวมทั้งมองเห็นภาพความสัมพันธ์ของศาสตร์สาขาต่างๆ เทียบเคียงกับสิ่งใกล้ตัวหรือชีวิตจริงอันจะส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูงขึ้น
4. ได้แนวทางในการพัฒนางานวิชาการโรงเรียนในด้านการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชนเกิดความภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแก่โรงเรียน ตลอดจนเกิดความเข้าใจและเน้นความสำคัญในกิจกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนและก่อให้เกิดความยินดีในการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนด้านต่างๆ ตามมาด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

คณะผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตแต่ละขั้นตอนเป็น 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหน่วยบูรณาการ

ในขั้นการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง สืบสานงานศิลป์ท้องถิ่นภูมิปัญญา สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้โดยตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสมขององค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 ท่าน โดยคณะผู้ศึกษา กำหนดคุณสมบัติ ดังนี้
 - 1.1 เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา สำเร็จการศึกษาขั้นต่าระดับปริญญาโท สาขาวิจัย หลักสูตรและการสอน วัดผลและประเมินผล จำนวน 2 ท่าน
 - 1.2 เป็นศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 ท่าน ที่มีประสบการณ์ในการนิเทศก์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
 - 1.3 เป็นครู (คศ.3) ผู้สอนวิชาศิลปะ ดนตรี หรือนาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีผลงานทางวิชาการ จำนวน 2 ท่าน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

สาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องสืบสานงานศิลป์ท้องถิ่น ภูมิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย 3 สาระ คือ สาระทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ มาตรฐาน ศ 1.2, ศ 2.2, ศ 3.2 ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณค่าของ

งานศิลปะที่มีบริบทมาจากศิลปวัฒนธรรมและงานภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยจัดแบ่งเนื้อหา สาระ ออกเป็น 3 หน่วยย่อย ดังนี้

หน่วยย่อยที่ 1 จุดกำเนิดและประวัติความเป็นมางานศิลปะ

- จุดกำเนิดและประวัติความเป็นมางานศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ในยุค ก่อนประวัติศาสตร์ของไทย
- ลักษณะและรูปแบบงานทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ของไทย

หน่วยย่อยที่ 2 งานศิลปะกับบริบทงานศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

- ความหมายและประเภทของภูมิปัญญา
- ลักษณะงานทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ที่มีบริบทมาจากงานศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- การสืบค้นและเรียนรู้งานทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ที่มีบริบทมาจากงาน ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

หน่วยย่อยที่ 3 ฝึกศิลปะทรงค่ากับการอนุรักษ์สืบสาน

- งานทัศนศิลป์ ดนตรีพื้นบ้าน นาฏศิลป์พื้นบ้าน กับการถ่ายทอดความเป็น เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น
- เรียนรู้งานศิลปะจากครุภูมิปัญญาด้านทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ในท้องถิ่น
- คุณค่างานศิลปะกับการอนุรักษ์สืบทอด

ขอบเขตด้านตัวแปร

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของหน่วยการเรียนรู้แบบ บูรณาการและแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้หน่วยการเรียนรู้บูรณาการในกลุ่มสาระการ เรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระ เรื่อง สืบสานงานศิลปะท้องถิ่นภูมิปัญญา

ขอบเขตแหล่งข้อมูล

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจุฬาภรณราช วิทยาลัย พิชณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 5 ห้องเรียน 209 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย พิชณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 41 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

สาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง สืบสานงานศิลป์ท้องถิ่นภูมิปัญญา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 3 สาระ คือ สาระทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ ประกอบด้วย 3 หน่วยย่อย

หน่วยย่อยที่ 1 จุดกำเนิดและประวัติความเป็นมางานศิลป์

- จุดกำเนิดและประวัติความเป็นมางานด้านทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ของไทย

- ลักษณะรูปแบบงานทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ของไทย

หน่วยย่อยที่ 2 งานศิลป์กับบริบทงานศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ความหมายและประเภทของภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้

- ลักษณะงานทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ที่มีบริบทมาจากความเชื่อ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา

- งานทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ที่สะท้อนถึงความเชื่อและวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไทยในแต่ละท้องถิ่น

- งานภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นด้านทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์กับการสืบค้น

หน่วยย่อยที่ 3 ฝึกศิลป์ทรงค่ากับการอนุรักษ์สืบสาน

- งานทัศนศิลป์ ดนตรีพื้นบ้าน นาฏศิลป์พื้นบ้าน กับการถ่ายทอดความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

- เรียนรู้งานศิลป์กับครุภูมิปัญญาด้านทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ในท้องถิ่น

- คุณค่างานศิลป์กับการอนุรักษ์สืบทอด

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่องสืบสานงานศิลป์ท้องถิ่นภูมิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้

2. ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะกระบวนการ
3. ผลสัมฤทธิ์ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระ เรื่องสืบสานงานศิลป์ท้องถิ่นภูมิปัญญา

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย พิชณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 41 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง สืบสานงานศิลป์ท้องถิ่นภูมิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กำหนดขอบเขตการประเมินออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ด้านการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนต่อการเรียนรู้ ด้านการสืบค้นข้อมูลและเรียนรู้งานศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์จากผู้รู้ในท้องถิ่น

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระศิลปะ หมายถึง การจัดทำหลักสูตรระดับหน่วยการเรียนรู้โดยมีการบูรณาการมาตรฐานการเรียนรู้และเนื้อหาสาระต่างๆ ภายในกลุ่มสาระศิลปะ ซึ่งประกอบด้วย 3 สาระ สาระทัศนศิลป์ สาระดนตรี สาระนาฏศิลป์ เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้ ทักษะการสืบค้น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับงานศิลปะที่มีบริบทมาจากศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของคนไทย โดยเน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะการสืบค้น แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและการใช้กระบวนการปฏิบัติงานกลุ่ม การหาข้อมูล ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น สัมภาษณ์ ลงมือปฏิบัติจากคณาภูมิปัญญาในท้องถิ่น การสืบค้นจากแหล่งอินเทอร์เน็ต และสามารถนำเสนอผลงานภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเองได้ด้วยความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่า

2. สืบสานงานศิลป์ หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูล โดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และผู้รู้ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับงานภูมิปัญญาในท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลกและในภูมิภาคของผู้เรียนงานศิลปะ เช่น งานหัตถกรรมพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน นาฏศิลป์พื้นบ้าน ของเล่น ของใช้ โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม ทักษะการสืบเสาะแสวงหาความรู้ การสืบค้นข้อมูล โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น สืบค้น สัมภาษณ์ ลงมือปฏิบัติจากครูภูมิปัญญาในท้องถิ่นจังหวัดพิษณุโลกและครูภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง และสามารถถ่ายทอดผลงานการเรียนรู้งานภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเองให้ผู้อื่นได้อย่างภาคภูมิใจและเห็นคุณค่า

3. การเรียนรู้จากท้องถิ่นภูมิปัญญา หมายถึง การเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติกับครูภูมิปัญญาด้วยตนเอง จากครูภูมิปัญญาท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และ ท้องถิ่นของผู้เรียน โดยเน้นการศึกษางานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นความรู้และทักษะที่ได้สั่งสมกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง โดยระหว่างการสืบทอดได้มีการปรับ ประยุกต์และเปลี่ยนแปลงจนเกิดความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ความรู้ที่ภูมิปัญญาสอนเป็นความรู้ที่มีคุณธรรม สอนให้เป็นคนดี ให้เคารพธรรมชาติ รู้จักพึ่งพาอาศัยธรรมชาติโดยไม่ทำลายธรรมชาติ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง สืบสานงานศิลป์ท้องถิ่นภูมิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะกระบวนการ ผลสัมฤทธิ์ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4.1 ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ หมายถึง การวัดผลจากการทำข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ได้จัดสร้างขึ้นจำนวน 20 ข้อ 20 คะแนน จากหน่วยย่อยที่ 1 เรื่องจุดกำเนิดและประวัติความเป็นมาของงานศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ และหน่วยย่อยที่ 2 เรื่องความหมายและประเภทของภูมิปัญญา ลักษณะงานทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ที่มีบริบทมาจากความเชื่อ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในแต่ละท้องถิ่น

4.2 ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะกระบวนการ หมายถึง ประเมินผลจากผลงานการทำกิจกรรมทั้งภาระงานเดี่ยวและภาระงานกลุ่ม ในหน่วยย่อยที่ 1 – หน่วยย่อยที่ 3 จำนวน 70 คะแนน

4.3 ผลสัมฤทธิ์ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ประเมินผลจากแบบประเมินคุณลักษณะ โดย เพื่อน ผู้ปกครอง และครูผู้สอนร่วมกันประเมิน จำนวน 10 คะแนน

5. ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนโดยใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ หมายถึง ความคิดเห็นในทางที่ดี ที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง สืบสานงานศิลป์ท้องถิ่นภูมิปัญญา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยเป็นความพึงพอใจใน 3 ด้าน คือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ด้านการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนต่อการเรียนรู้ ด้านผลลัพธ์จากการสืบค้นข้อมูลและเรียนรู้งานศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์จากผู้รู้ในท้องถิ่น

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ หลังเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
2. ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะกระบวนการ หลังเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70
3. ผลสัมฤทธิ์ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลังเรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70